

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Summa Jurisprudentiae Sacrae Universae, Seu Jus
Canonicum, Secundum quinque Decretalium Gregorii
Papae IX. Titulos explicatum**

Pichler, Vitus

Bibliopolarum Augustanorum, 1723

VD18 VD18 12190187-ddd

Tit. VII. De eo, qui duxit, quam polluit per Adulterium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98739)

vat debitum, quod contraxit per Sponsalia, & ad 1. omnis aliorum responsionibus, ibi sermonem esse de tali, qui necdum firmiter statuerat Religionem ingredi, & votum Religionis necdum emiserat, quia Pontifex dicit, *postea, si elegerit*: per verba privata lege hic non intelligitur votum, uti notant cum Hostiensis, sed vel lex charitatis DEI, vel intuitus internus Spiritus S. ad statum perfectiorem inclinantis. Ad 2. *N. Min.* quia probavimus, Matrimonium tali casu ordinari sine peccato non posse contrahi. Dein *N. suppositum*, quod iuramentum Sponsalibus adjectum fuerit absolute validum, sed tantum conditionate, nisi elegero Religionem. per 6. 2. & 7. *citr.* ergo talis non agit contra iuramentum. Ad 3. *N. Conf. & suppositum*, quod talis absolute fuerit obligatus Sponsalibus, aut adjecto iuramento, quia habent imbibitam conditionem, nisi Religionem elegero. Dein argumentum probaret, Sponsalia etiam non jurata posse vel debere prius executioni dari, quam intretur Religio, etiam voto promissa.

TITULUS VII.

De eo, qui duxit, quam polluit per Adulterium.

SUMMARIUM.

1. 2. Impedimentum Criminis dirimens non contrahitur sine adulterio, vel conjugicidio, quod quadruplici in casu contingere potest.
3. 4. Quid requiratur, ut per adulterium contrahatur.
5. Quid, ut per conjugicidium.
6. 7. 8. Probabile est, impedimentum Criminis non contrahi ab illis, qui ignorant suo delicto illud à Jure esse annexum.
9. Qui dispenset in impedimento Criminis.

Sciendum 1. in hoc titulo proponi impedimentum Criminis, quod quia ordinariè & in tribus casibus oritur ex Adulterio interveniente, & tantum in uno casu ex Conjugicidio, ideo in Rubrica tantum fit mentio de Adulterio. Quamvis verò etiam impedimentum *Merus*, & *Raptus*, involvat crimen, neutrum tamen vocatur Criminis impedimentum, & neutrum per modum pœnæ, saltem principaliter, introductum est: itaque ad Impedimentum Criminis necessariò vel Adulterium, vel Conjugicidium, vel utrumque, cum certis tamen adjunctis, intervenire necesse est. De Jure Antiquo dabatur quidem duplex impedimentum Criminis, *Impediens*, idque multiplex, sed hodie abrogatum, uti annotavimus *tit. I. n. 92.* & *Dirimens*, quod quadruplex est, hoc titulo proditum, & eo sine introductum, ut in actuali conjugio existentes, & alienis amoribus irretiti, per inhabilitatem ad Matrimonium cum persona illicite adamata, tanquam per pœnam, absterreantur ab adul-

teriis, & conjugum occisionibus. De hoc igitur, scilicet

De Impedimento Criminis.

Sc. 2. Illud contrahi quadrupliciter. 1. Per adulterium cum promissione Matrimonii futuri post mortem conjugis cum complice ineundi. 2. Per Adulterium cum promissione Matrimonii de presenti, seu cum Matrimonio actualiter attentato (utique invalidè) cum complice, dum prior conjux est adhuc in vivis. 3. Per adulterium una cum conjugicidio. 4. Per conjugicidium sine adulterio, seu per *machinationem* in mortem, ut vocant, conjugis effectu secuto ex mutua conspiratione eaque intentione, ut duo illi in mortem conjugis machinati Matrimonium inceant. In his 4. casibus, quorum duo primi continentur in *c. 1. 2. 4. 6. 7. & fin. h. t.* posteriores duo in *c. 1. 3. 6. eod. & c. 1. de convers. infidel. cum can. 5. caus. 31. q. 1.* inducitur impedimentum dirimens Matrimonii, sed tantum inter illos duos, qui adulterium cum promissione Matrimonii vel conjugicidio, aut conjugicidium cum intentione contrahendi Matrimonium, perpetrarunt; non verò se extendit ad alias personas non complices, seu delicti non participes, ut colligitur ex *citr. cc. præsertim c. 4.*

Dico 1. Ut adulterium inducat impedimentum dirimens, requiritur 1. ut ipsi accedat vel promissio Matrimonii futuri, aut contractus Matrimonii de presenti cum adultera (vel adultero) vivente adhuc priori conjuge: vel machinatio in mortem, seu conjugicidium, cum animo contrahendi cum adultera Matrimonium: adeoque adulterium solum nunquam sufficit. 2. Ut adulterium sit perfectum. 3. Et formale ex utraque parte; hoc est uterque debet scire, alteram partem esse conjugatam. 4. Ut tam adulterium, quam promissio, vel attentatio Matrimonii, sit facta adhuc vivente priori conjuge. 5. Ut promissio seriò sit facta. 6. Et pure. 7. Atque ab altera parte insuper acceptata. 8. Nihil tamen refert, an adulterium præcesserit promissionem vel attentationem Matrimonii, siue ista adulterium. Pars 1. constat ex *c. 5. 6. citr.* sicut autem solum adulterium non sufficit, ita nec sola promissio, vel attentatio Matrimonii non sufficit. *c. fin. citr.* Pars 2. sumitur ex *d. 6. fin.* & inde, quod dispositiones odiosæ debeant strictè, & cum effectu accipi; adeoque adulterium imperfectum ex defectu copulæ, de se idoneæ ad generationem proles, non comprehenditur in Legibus, hoc impedimentum in pœnam adulterii statuentibus. Pars 3. ex *c. 1. 2. 7. eod.* & ex hac ratione, quia hoc impedimentum habet rationem pœnæ ob commissum adulterium: ergo requirit scientiam ex utraque parte, quod committatur adulterium. Nec sufficit, licet utraque pars sit in conjugio, & sciat proprium conjugium; si tamen

N 2

una

una pars ignoret, complicem esse in conjugio, non incurritur hæc pœna, ut multi probabiliter advertunt. Imò non sufficit probabiliter, si una pars prius ignoravit, complicem esse in conjugio, licet post commissum adulterium resciat, & tum primum promissionem Matrimonii futuri acceptet, vel illud defacto contrahat. Pars 4. ex c. fin. cit. Unde si alterutrum fieret dissoluto jam priori Matrimonio, vel antequam hoc fuisset valide initum, non oriretur hoc impedimentum. Pars 5. quam multi negant cum Sanch. Gonzal. Palao, suadet inde, quia c. 6. & c. fin. cit. videntur exigere talem promissionem, quæ de se sufficiens esset in personis solutis ad Sponsalia vera & valida: sed promissio ficta, & non seria, ad hoc non sufficeret. Adde, quòd in hac materia pœnali verba sint stricte sumenda, adeoque intelligenda de promissione vera, uti & de vere acceptata. Pars 6. ex hac ratione, quia promissio conditionata, saltem nisi conditio purificetur ante mortem conjugis, manet in suspensio, & vera promissio necdum est completa, qualis hic videtur requiri. Dissentit iterum Sanch. cum aliis. Pars 7. exinde, quia sine acceptatione non datur vera promissio de se obligatoria & pactitia, sed est mera pollicitatio. Adde, quòd hoc impedimentum pœnale non incurritur, nisi utraque pars delinquat: ergo acceptatio necessaria est. Et quia sine repromissione non dantur vera Sponsalia, vel Matrimonium, inter personas aliàs habiles, ideo fortassis requiritur etiam ista, ut vult Diana, Illung, P. Kugler de Matrim. n. 1982. quamvis plurimi negent. Acceptatio autem, sicut & ipsa promissio, debet manifestari signo externo, quia jura humana non puniunt actum mere internum: quare interna acceptatio, vel sola taciturnitas, non sufficit. Pars 8. ex c. 4. 5. 7. h. t. item c. fin. eod. ibi: si prius, vel postea, dum vixerit uxor illius, illam adulterio polluerit.

Oppones 1. Plures canones in caus. 31. q. 1. faciunt mentionem solius adulterii, non verò promissi vel attentati Matrimonii cum complice, quos approbat c. 1. h. t. dicens: ut nullus copulet Matrimonio, quam prius polluerat adulterio, & illam maxime, cui fidem dederat uxore sua vivente. Notetur tò maxime, quòd videtur etiam illos casus includere, ubi solum adulterium præcessit: ergo præter hoc non requiritur promissio Matrimonii, aut illius attentatio cum adultera. 2. Promissio Matrimonii (à fortiori si contrahatur de præsentibus) vivente priori conjugè est irrita & nulla, arg. c. 2. de concess. prob. & l. fin. C. de pactis, ubi promissio beneficii nondum vacantis, & pactum super hereditate viventis annullatur, quia est contra bonos mores, & præbet ansam captandi mortem alienam; quæ ratio etiam pugnat in promissione Matrimonii vivente priori conjugè: sed quòd nullum est, nullum producit effectum, & nihil operatur, consequenter nec irritat Matrimonium cum promissaria contrahendum.

3. Si promissio nulla inducit impedimentum Criminis, etiam inducet promissio ficta, non seria: sed hoc est contra dicta: ergo. 4. Promissio ficta Matrimonii æque inducit ad adulterium, vel ad conjugicidium, quàm vera & seria: ergo etiam ficta sufficit ad inducendum hoc impedimentum; cum debeat esse eadem Juris dispositio, ubi reperitur eadem Juris ita disponentis ratio. 5. Jus tantum requirit, ut vir adultera fidem dederit de Matrimonio contrahendo. c. 6. cit. sed fides censetur esse data, etsi promissio non sit acceptata: ergo non est necesse, ut sit acceptata. 6. In can. 4. caus. 31. q. 1. & c. 7. h. t. fit mentio solius fidei datæ, non verò repromissionis: ergo saltem repromissio non est necessaria.

8. ad 1. Canones ibi relatos communiter fere omnium intelligit ita, ut concordent cum c. h. t. ubi promissio vel attentatio præter adulterium requiritur. Illud c. 1. respicit canonem 3. & 5. caus. & q. cit. & per hoc maxime vult indicare, quòd adulter non debeat contrahere Matrimonium, præterum cum adultera, post mariti adulteræ obitum, nisi præstet prius penitentiam. Abb. Barb. Palao &c. & impetrata dispensatione, quæ utique necessario præcedere debet. Ad 2. C. Ma. saltem si accessit adulterium, dist. Min. Sed quòd nullum est, nihil operatur, h. e. illum effectum, v. g. obligationem, ad quam per se tendit, non producit, C. Min. nihil aliud operatur, quòd tamen operari vult Jus, N. Min. Jus promissioni Matrimonii etiam invalidæ, quando concurrit cum adulterio, tribuit effectum & vim Matrimonium dirimendi, sicut Matrimonio Rato etiam irritò tribuit vim inducendi impedimentum dirimens publicæ honestatis. Vel: dist. Ma. est nulla quoad effectum sibi intrinsicum, seu non producit obligationem, C. Ma. est nulla quoad effectum sibi extrinsecum, & ex dispositione Juris introductum, N. Ma. Ad 3. N. Ma. quia Jus non tribuit effectum dirimendi Matrimonium promissioni fictæ, & nec ex natura sua valenti producere obligationem Sponsalitiæ; cum ad Matrimonium intrinsicè sit inepta: promissio autem seria Matrimonii respectu conjugati tantum ex circumstantiis & ex dispositione Juris ad id inepta, ac irrita est. Ad 4. N. Am. nam ficta promissio non per se, sicuti vera promissio, sed tantum per accedens, & ex errore fictionem non advertentis, inducit ad adulterium, vel conjugicidium. Deinde si unus fictè promittit, solum ex parte unius speratur Matrimonium, vel oritur occasio captandi mortem conjugis. Unde non est eadem ratio: nec Jus annexit impedimentum dirimens promissioni fictæ, sicut nec impedimentum publicæ honestatis Sponsalibus aut Matrimonio fictè contractis, seu invalidis propter defectum consensûs. Adde, quòd leges odiosæ non sint extendendæ ad casum, ubi eadem reperitur ratio. Ad 5. fides data propriè non est, ubi non datur pa-

atque, vel jus promissario: atque pactum non est, nec jus datur alteri sine acceptatione promissarii, vel promissaria: ergo. Ad 6. Ibi nec fit mentio expressa acceptationis, & tamen plerique Adversarii hanc exigunt, quia subiecta materia, nempe promissio Matrimonii, de se eam exigit; sed etiam natura Sponsalium ex natura sua alias requirit mutuam promissionem, consequenter & repromissionem acceptantis.

¶ Dico 2. Ut conjugicidium inducat impedimentum dirimens cum complice, necesse est 1. ut vel præcedat adulterium perfectum, & formale ex utraque parte, uti explicavimus, cum animo contrahendi Matrimonium cum adultera: vel absente adulterio saltem accedat intentio ex utraque parte, aut promissio Matrimonii de futuro vel de præfenti facta determinata personæ; adeoque solum conjugicidium nunquam sufficit. 2. Ut machinatio in mortem conjugis effectu secuto contigerit, seu actualis occisio, physice, vel moraliter. 3. Saltem ab uno ex complicitibus delicti, si præcessit adulterium, etiam non communicatio consilii cum altero. 4. Ab utroque autem, saltem consentiente (si non ab utroque concurrente per illationem manûs, aut mandatum &c.) quando non accessit adulterium. Pars 1. sumitur ex c. 1. de convers. Infid. & can. 5. caus. 31. q. 1. citr. Quod verò in hoc casu, quo accedit adulterium, sufficiat animus contrahendi Matrimonium, & non requiratur promissio, colligitur pariter ex can. 5. citr. & c. 1. citr. qui animus probabiliter non necessario manifestatur complici; cum Jus pro hoc casu non exigit conspirationem mutuum. Pars 2. ex can. citr. quia in Legibus odiosis & pœnalibus verba sunt stricte accipienda, & intelligenda de crimine perfecto & consummato, sicut de adulterio dictum. Quod sufficiat influxus moralis, quando nempe vel mandat, vel consilio &c. effica causa mortis exstiterunt, pariter ex c. 1. citr. eruitur, & habet communis consensus DD. qui tamen Ratihibitionem occisionis ab alio jam factæ pro insufficienti passim agnoscunt. Pars 3. ex c. 6. h. r. ibi: nisi alter eorum in mortem uxoris defunctæ fuerit machinatus. Pars 4. iterum ex c. 1. citr. ubi requiritur utriusque cooperatio in mortem, & conspiratio. Ex prima parte colliges, quod non incurrat impedimentum Criminis, siquis, vel aliqua, conjugem occiderit, non eo animo, ut cum complice ineat Matrimonium, sed ut liberius vacet libidini cum complice adulterii, vel alia persona, vel ut molestò conjugio se liberet; aut si animò quidem ineundi Matrimonium, seu non cum complice adulterii, vel tantum cum persona aliqua indeterminata: item si absque adulterio occiderit, ac nulli determinatæ personæ Matrimonium promiserit, vel consilium suum illi non communicaverit.

¶ Dico 3. Probabile est, impedimentum Criminis non incurri ab illis, qui ignorant,

illud suo delicto esse annexum à Jure. Ita Palud. Major, Leander à Murcia, P. Anton. Zergoll, Dicaltillo, Fernandez apud & cum P. Krimer in lib. IV. Decretal. n. 1014. qui præ aliis hanc sententiam strenuè defendit. Favet P. Karchne eod. lib. 4. art. 4. §. 5. & P. Wieltner h. r. n. 17. ubi oppositum vocat verius, consequenter ut probabilem agnoscat nostram sententiam benigniorem: contra Diana, P. Moya, Laym. Gobat, Palao, Haunold, Sporer, Illung, & communem Recentiorum; nam Antiquiores præter Palud. Major, & Leandrum, nostros Patronos, questionem hanc ferè non tractarunt. Prob. 1. Impedimentum Criminis à Jure statutum est principaliter in pœnam; quia propter crimen formale est statutum cum in finem, ut per illud tanquam gravem pœnam absterreantur conjuges ab adulteriis & conjugiciidiis; illæ enim Leges censentur principaliter pœnales, quæ statuunt pœnam vel vindictivam, vel medicinalem, ut absterreantur homines à certis delictis: sic Jus statuens nullitatem provisionis Beneficialis Simoniacæ, & inhabilitatem ad beneficium Simoniacæ obtentum, censetur principaliter pœnale; item Jus statuens excommunicationem in violatores immunitatis Ecclesiasticæ &c. quia per has pœnas intendunt absterre homines à Simonia & violatione immunitatis Ecclesiasticæ. Hujusmodi autem finem, ut nempe conjuges absterreantur ab adulteriis & conjugiciidiis, spectant quoque Leges impedimentum Criminis statuantes: lex pœnalis est, inquit Palao p. 1. rr. 3. d. 2. pu. 7. n. 4. quoties in pœnam delicti imponitur, ut contingit in Lege irritante Matrimonium ob uxoricidium, & adulterii crimen cum promissione futuri Matrimonii. Et: ex eo titulo (de eo, qui duxit &c.) constat irritationem esse pœnam delicti, sicuti est nullitas Electionis ad beneficium propter Simoniam. Citat pro hac sua opinione Sanchezium, Suar. & Salas. atque pœna, à Jure statuta, non incurritur ab ignorantibus Jus, seu pœna ignorata non incurritur, ut tradit Sanch. & alii communiter instar regulæ apud Krimer n. 1012. & 1022. Idem Sanch. l. 9. d. 32. n. 18. expressè & universaliter docet, annulationem actûs, quando non est ex solennitatis defectu, sed in delinquentis pœnam, non incurri ab ignaro legis. Ratio hujus rei potest esse; quia aliis delicta inæqualia punirentur pœna æquali; gravius enim peccat, qui agit contra legem, sciens non tantum prohibitionem, sed etiam annexam pœnam, quam sciens solam prohibitionem: ergo. 2. Quando lex statuit inhabilitatem pœnalem, seu quando non præcisè intendit inhabilitare, sed inhabilitare pœnaliter in odium delicti, non infligit inhabilitatem nisi violanti legem pœnalem quâ talem: sed lex statuens impedimentum Criminis intendit inhabilitare pœnaliter: ergo &c. atque ignorans, legem esse pœnalem, seu statuere impedimentum dirimens Matrimonii ob adulterium &c. non violat hanc legem quâ pœnalem;

lem: ut per se patet: ergo. 3. Ignorantia facti excusat ab impedimento Criminis: sic mulier peccans cum viro sub promissione Matrimonii, quem ignorat esse conjugatum, non incurrit, uti fatentur Adversarii: ergo etiam excusat ignorantia Juris, per quod statuitur hoc impedimentum, ab incurfione; nam ratio, cur ignorantia facti excuset, est, quia lex statuens impedimentum Criminis est principaliter pœnalis, puniens delictum formale tantum, & non merè materiale: quæ ratio etiam pugnat in ignorantia Juris, cum laborans hac ignorantia non delinquat formaliter contra legem pœnalem quæ talem. 4. Maritus laborans ignorantia Juris, quod punit peccantem cum consanguinea uxoris suæ privatione Juris petendi debitum conjugale, non incurrit pœnam, uti docent rursus Adversarii, nominatim Diana, & probabile censent Haunold, Palao, Sporer, Wex &c. ergo etiam laborans ignorantia Juris, quod adulterium mariti &c. punit inhabilitate contrahendi Matrimonium cum complice, hanc inhabilitatis pœnam non incurrit. 5. Excommunicatio, & aliæ censuræ, non incurruntur ab iis, qui ignorant, eas esse à Jure annexas suis delictis, ut habet communis & satis certa sententia: ergo nec impedimentum Criminis ab iis, qui ignorant, illud à Jure esse annexum suis delictis; nam hæc pœna est pariter Medicinalis, intenta à Jure ad præcavenda adulteria & occisiones conjugum. Neque dicas, ideo censuræ ab ignorante non incurrunt, quia essentialiter supponunt contumaciam, quæ in ignorantes non cadit; nam hæc contumacia respectu censurarum, quas ipsum Jus, non Homo, infligit, consistit in hoc, quod delinquens contemnat monitionem Legis, pœnam censuræ minitantis, qui contemptus abest, ubi ignoratur lex monens & censuram minitans, atque ideo non incurritur censura ab ignorante hanc pœnam, licet sciatur prohibitio legis: atqui etiam ignorans, suo delicto esse annexam pœnam inhabilitatis ad Matrimonium, propter hanc ignorantiam non contemnit monitionem legis, dictam inhabilitatis pœnam minitantis: ergo pariter non incurrit. 6. Irregularitates, quæ etiam sunt inhabilitates, & quidem principalis, quàm pœnæ, ex delicto ortæ, v. g. ex homicidio injusto, violatione censuræ &c. probabiliter non incurruntur ab iis, qui ignorant, eas esse suis delictis annexas, uti tenent Panorm. Innoc. Navar. Bonac. Sanch. Coninck, Palao *tr. 29. de Censuris. d. 6. pun. 6. n. 1.* P. Schmalzgrueber *ad tit. de Pœnis n. 105.* &c. quibus favet P. Illsung *tr. 7. d. un. a. 4. §. 1. n. 74.* Ergo etiam probabile est, impedimentum Matrimonii ex crimine ortum non contrahi ab ignorante, illud esse annexum suo delicto. 7. Reservatio, saltem pœnalis, peccatorum non incurritur ab iis, qui ignorant, sua delicta esse reservata, uti passim docent Theologi ex ea ratione, quod lex statuens reser-

vationem pœnalem, qualis esse censetur, si peccatum sit reservatum propter censuram, imitetur naturam legis pœnalis: ergo à pari &c.

Oppones 1. Sacri Canones, ubi loquuntur de impedimento Criminis, nullibi requirunt notitiam legis, hoc impedimentum annexentis certis delictis: ergo nec nos debemus requirere. 2. Alia impedimenta Matrimonii, uti consanguinitatis, affinitatis, clandestinitatis, &c. incurruntur ab ignorantibus, quia sunt inhabilitates: ergo etiam impedimentum Criminis. 3. Id quod procedit etiam de impedimentis ex delicto ortis, v. g. affinitatis ex copula illicita contra-ctæ, uti fatentur omnes teste Moya: ergo etiam idem tenendum de impedimento Criminis, non obstante, quod oriatur ex delicto formali. 4. Si speciale quid haberet impedimentum Criminis, tunc ideo, quia habet rationem pœnæ principaliter intentæ à Jure: sed non statutum est principaliter ut pœna, sed tantum secundario; nam principaliter est inhabilitas ad cavendum periculum optandæ & captandæ mortis conjugum, ad cavenda adulteria. 5. Si excusaret ignorantia ab Impedimento Criminis, etiam excusaret inculpabilis inadvertentia, oblitio &c. si quis nimirum tempore delicti non recordaretur, suo delicto esse decretum impedimentum Criminis: sequela est contra omnes teste Moya. 6. Si Impedimentum Criminis non incurritur, quia est pœna, etiam nullitas Beneficii, & inhabilitas ad idem, non habebit locum in Simoniacis, qui ignorant, hanc nullitatem, & inhabilitatem à Jure in Simoniam esse decretam: sed hoc forte nemo dicet. 7. Ignorantia facti quidem excusat, non item ignorantia Juris. *c. 13. de R. J. in 6.* ergo malum fuit nostrum argumentum ab ignorantia facti ad ignorantiam Juris. 8. Consuetudo & praxis est optima interpretis Juris dubii: sed pro opposita sententia stat praxis & consuetudo tribunalium, maxime Romani.

Ad 1. Et si jura non faciant mentionem notitiæ in loco, ubi statuunt hoc impedimentum, tamen alibi, ubi requirunt notitiam legis pœnalis ad incurfionem pœnæ, satis id exprimunt, uti in *c. 2. de Confit. in 4.* quod DD. passim adducunt ad probandam necessitatem notitiæ, universim docentes, pœnam ab ignorante non incurrunt, saltem ubi lex principaliter intendit pœnam, uti in exemplis pro probanda nostra assertione adductis. Ad 2. *N. Conf. & parit.* alia impedimenta Matrimonii vel non ut pœna, vel saltem non principaliter ut pœna statuuntur à Jure, sed ut inhabilitates tantum: econtra impedimentum Criminis principaliter habet rationem pœnæ. Ad 3. Nec impedimentum affinitatis ex copula illicita ortæ habet rationem pœnæ principaliter, eo quod hæc affinitas sit statuta propter similem rationem, propter quam affinitas, orta ex co-

pula conjugalī & licita, non in pœnam delicti; nam ratione hujus restringitur à Tridentino potius impedimentum affinitatis ex coitu illicito nata, nempe ad secundum gradum, quam introducit. Sed de hoc vide ad tit. de eo, qui cognovit n. 6. Ad 4. *transf. Ma.* forte enim sufficeret, si non principaliter, sed tantum simpliciter ut pœna esset intentum à Jure. *N. Min.* Jus enim statuendo impedimentum Criminis inhabilitatem hanc ad Matrimonium inter complices intendit primario, ut per eam tanquam pœnam gravem absterreat conjuges ab adulteriis & conjugiciis, adeoque principaliter intendit punire per inhabilitatem, quam quâ talem intendit secundario, quâ pœnam verò, & ut medicinalem ad præcavendam tam gravia delicta primario; ergo Jus eam statuens est principaliter pœnale medicinale. Nec obstat, quod inhabilitas hæc pœnalis à Legislatore referatur mediate ad cavenda memorata delicta tanquam medium; nam Jus immediatus finis primarius est per eam punire. Certe si lex designaret esse immediatè & principaliter esse pœnalis ex eo, quod Legislator per statutam pœnam intendat abstertere homines à sceleribus tanquam per medium, nulla amplius daretur lex principaliter pœnalis, sive vindictiva sit vel exterminativa, sive ordinata ad terrorem & emendationem delinquentium; nam omnes à Legislatore ultimatò assumuntur ad eliminanda delicta, vel ad satisfaciendum Republicæ per delicta læsa &c. Item à ratione legis principaliter pœnalis deficeret lex irrogans privationem juris ad petendum debitum in peccantem cum consanguinea vel consanguineo conjugis, irrogans censuras, irregularitates ex delicto, reservationes casuum pœnales: quæ nec Adversarii, saltem plerisque, probantur. Ad 5. *transf. Ma. N. Min.* quam negabunt forte omnes sententiæ nostræ Patroni, imò & Adversarii in aliis materiis, ex eo capite; quia contra legem quâ pœnalem non agit, qui non advertit ad pœnam, v. g. censuram, irregularitatem ex delicto statutam &c. licet advertat ad prohibitionem legis, & ideo culpam committat: qui enim advertit ad prohibitionem simul & ad pœnam à lege statutam, gravius peccat, quam qui ad solam prohibitionem, adeoque ille posterior, licet delinquat, non tamen pœnam incurrit; cum absurdum sit, inæqualia delicta puniri æquali pœnâ, sicut ordinariâ, omni delicto coherente, ita extraordinariâ specialiter statuta à lege. Ad 6. *transf. Ma. N. Min.* id enim dicent non modò illi, qui hic nobiscum sentiunt, sed fortè etiam alii, si consequenter ad sua principia, vi quorum pœna principaliter statuta, & ignorata, etiam juxta ipsos non incurritur, quales sunt Sanch. & alii supra allegati, loqui velint. Deinde videtur

negari posse sequela Majoris: quia Jus Simoniacos puniens nullitate provisionis beneficiæ, & inhabilitate ad beneficium, non videtur esse principaliter pœnale, eò quod etiam illos faciat nulliter provisos, & inhabiles ad idem beneficium, qui ignorant, Simoniam in sui promotione esse commissam à parentibus v. g. vel amicis. Vel igitur lex dictò modò puniens Simoniacos est principaliter pœnalis? & præfata pœna non incurritur ab ignorantibus: vel non est principaliter pœnalis? & non est paritas cum præfata materia. Ad 7. Illa regula non procedit in ignorantia Juris principaliter pœnalis, ut patet ex nostris probationibus. Ad 8. Illa praxis tribunalium & consuetudo nititur sententiâ probabili communiori (si tamen ubique recepta sit) atque procedit pro foro tantum externo, pro quo præsumitur scientia Juris certi, quamdiu ignorantia non probatur: adeoque ad forum internum se non porrigit, in quo securus erit, qui certus de sua ignorantia cum complice delicti contrahit post mortem conjugis Matrimonium absque dispensatione obtenta; cum pro foro interno non stet, vel saltem non probetur illa consuetudo, adeoque nec explicet Jus dubium pro dicto foro. Sed hinc

Quæres, quis dispensare possit ac soleat in impedimento Criminis? &c. Solus Pontifex regulariter potest; cum in Jure communi dispensatio inferioribus non sit permissa. Caterum nec Pontifex in impedimento Criminis publico & pro foro externo dispensare solet, si illud ortum sit ex conjugicidio, seu ex machinatione mortis & occisione conjugis: licet in impedimento tali occulto & pro foro interno dispensare soleat nomine Pontificis S. Pœnitentiariæ, at non nisi difficillimè & ex causis urgentissimis, simul tamen præcipere Confessariis, quibus dat potestatem dispensandi, ut pœnitentibus dispensationem, & in necem cooperatis, injungant pœnitentiam gravem & diuturnam cum orationibus, elemosynis &c. pro anima occisi conjugis, aliisque de Jure injungendis. Si verò illud ortum sit ex adulterio tantum absque machinatione in mortem, dispensat quidem Pontifex, etsi publicum sit, & pro foro externo, non tamen facile; & quando adulter vivente conjugis cum complice defacto contraxit, non aliter, nisi negotiò prius in S. Congregat. de Inquisitione plenè discussò: si verò occultum sit, dispensat S. Pœnitentiaria pro foro interno, jubens tamen, ut Oratoribus à Confessario ab iis eligendo injungatur prius salutis pœnitentia, & alia de Jure injungenda. Vide Pyrrhum Corradum in *Praxi Dispensat. l. 8. c. 9.* & P. Reiffenstuel in *lib. 4. Decretal. Append. n. 138. seqq. n. 241. n. 464. seqq.* & nos infra ad tit. XVI.

n. 44.

TITULUS